

Jan Niemierski (1886 – 1941)

Warmiak z urodzenia i Polak z wyboru. Jan Niemierski mimo tego, że losy rzucały go w różne i nieraz odległe miejsce, sercem zawsze został na Warmii. Urodził się w Butrynach pod Olsztynem w roku 1886 jako syn zamożnych rolników. Rodzice zagwarantowali mu dobre wykształcenie, które otworzyło przed nim możliwość dalszego rozwoju kariery. Po ukończeniu gimnazjum we Frankfurcie nad Odrą w latach 1907-1908 odbywał służbę wojskową w Królewcu, aby przez kolejne lata, aż do wybuchu I wojny światowej, pracować w banku w Metz w Alzacji-Lotaryngii.

Jak dla wielu ludzi tego okresu Wielka Wojna dla Jana Niemierskiego również okazała się momentem przełomowym. Wcielony do armii niemieckiej zaraz po wybuchu wojny, służąc na obydwu frontach i zdobywając stopień podporucznika. Wojna nie przeszkadzała mu we wspieraniu Polskiej Organizacji Wojskowej, co pozwoliło mu w listopadzie 1918 roku wejść w skład tworzonego Wojska Polskiego. Służył w 6. Pułku Piechoty Legionów w ramach 1. Dywizji Piechoty Legionów i wraz z nim został wysłany na front bolszewicki biorąc udział w walkach o Lidę i Wilno. Po zdobyciu Dyneburga jego wojenna epopeja zaprowadziła go na rodzinną Warmię, gdzie jako swojak miał działać w ramach przygotowań do plebiscytu. Nie było to oczywiste dla wojskowego, dlatego granicę z Prusami Wschodnimi musiał przekroczyć potajemnie.

Na początku roku 1920 został komendantem Straży Mazurskiej, która zajmowała się opieką nad polskimi działaczami oraz miała zapewniać bezpieczeństwo podczas wieców. Śmiało można ją uznać za odpowiednik polskiej policji państwowej. Sama inicjatywa powstania takiej organizacji wyszła jako odpowiedź na formowanie przez Niemców tzw. Policji Bezpieczeństwa na obszarze plebiscytowym, aby przeciwstawiać się ich zakusom do zdominowania środowiska społecznego. To właśnie dzień mianowania Niemierskiego na komendanta uznaje się za datę jej powstania, czyli 15 lutego 1920 roku.

Sama organizacja rozwijała się dość powoli, głównie dlatego, że cierpiała na braki finansowe i przede wszystkim, że w głównej mierze opierała się na aktywnym środowisku wiejskim, nie pozyskując dla sprawy nastawionego dość zachowawczo chłopstwa. Bezpośrednio na ludność miejscową starano się wpłynąć poprzez dość nieliczne stowarzyszenia gimnastyczne *Sokół* oraz organizacje harcerskie. Co warto podkreślić prace nad formowaniem Straży przez Naczelną Komendę SM było prowadzone w ukryciu przed Niemcami oraz misjami koalicyjnymi, aby nie dawać argumentu przeciw polskiej agitacji. Mimo to Niemcy wiedzieli o organizacji i obawiali się, że mimo jej początków będzie

w stanie doprowadzić do powstania na wzór wielkopolskiego. Prawda jest jednak taka, że pewną sprawność bojową Straż Mazurska osiągnęła dopiero w czerwcu i lipcu 1920 roku, kiedy napłynęli w jej szeregi zdemobilizowani żołnierze Wojska Polskiego z terenu Warmii i Mazur. Niemcy do ewentualnej konfrontacji zbrojnej byli o wiele lepiej gotowi, posiadali przewagę liczebną oraz w wyposażeniu.

Mimo to Naczelna Komenda SM spotykała się z zarzutami bierności i ograniczania się jedynie do działań agitacyjnych, zamiast skupiać się na szkoleniu militarnym. Niemierski sam oceniał swoją pozycję niezbyt dobrze: *Położenie moje jest rozpaczliwe. Cała praca staje dlatego tylko, że dotąd nie o trzymałem potrzebnych pieniędzy.* Mimo takiej sytuacji jego rolę Wiceminister Spraw Wojskowych, gen. Kazimierz Sosnkowski, ocenił bardzo pozytywnie: *wykazał niepoślednie zdolności, zdoławszy w przeciągu krótkiego czasu i w tak fatalnych warunkach zgromadzić około siebie do 6000 ludzi.* Jednocześnie wyznaczono mu misję stworzenia pułku pomorsko-warmińskiego z członków Straży Mazurskiej oraz uchodźców z terenów plebiscytowych. Straż rozwiązano 12 lipca 1920 roku.

Po plebiscycie Niemierski wrócił do swojej jednostki, która stacjonowała w Wilnie. Kolejne lata były dla niego związane z ciągłymi przenosinami i zdobywaniem kolejnych dystynkcji, uzyskał też order Virtutti Militari za swoje czyny wojenne. Ostatecznie trafił Korpusu Ochrony Pogranicza na stanowisko dowódcy batalionu. W roku 1934 przeszedł w stan spoczynku, kończąc tym samym wojskowy epizod swego barwnego życia.

Jednak był nadal człowiekiem bardzo zdolnym i o wielkim doświadczeniu, dlatego bez problemu odnalazł się w świecie polityki. Na początku 1935 roku został wybrany na prezydenta miasta Rzeszowa, które to stanowisko objął już w rok później na okres 10 lat, zostając też działaczem Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. Nie da się jednak ukryć, że po śmierci Piłsudskiego obóz sanacyjny przeszedł kryzys i co najmniej kilka podziałów, przez które ostatecznie Niemierski trafił do zarządu okręgu rzeszowskiego Obozu Zjednoczenia Narodowego. Utracił jednak zaufanie lokalnych polityków, co zmusiło go do rezygnacji ze stanowiska w marcu 1939 roku.

Działalność polityczna nie przeszkadzała mu w aktywności społecznej. W okresie sprawowania urzędu prezydenta był członkiem licznych stowarzyszeń i towarzystw, dzięki czemu stał się w mieście postacią szanowaną i rozpoznawaną. Sprawilo to jednak, że jako tak aktywny działacz na wielu polach, który w życiorys miał wpisane zatargi z władzą niemiecką, po wybuchu II wojny światowej został aresztowany przez Gestapo na początku 1940 roku, w roku kolejnym trafił do obozu koncentracyjnego w Oświęcimiu. Jako Polak całe życie walczący o wolną Polskę, wspierający swych rodaków i z bagażem doświadczeń wojskowego

i społecznika nie był kimś, nad kim terror nazistowski mógł przejść obojętnie. Poniósł śmierć w obozie w roku 1941, pozostawiając po sobie spuściznę człowieka wiernego idei niezależnej Polski oraz polskiej Warmii.

http://encyklopedia.warmia.mazury.pl/index.php/Jan_Niemierski

<http://www.sejm-wielki.pl/b/psb.19866.1>

http://encyklopedia.naukowy.pl/Jan_Niemierski

<https://olsztyn.tvp.pl/57939643/pamieci-zamordowanego-warmiaka-odslonieto-tablice-w-holdzie-janowi-niemierskiemu>

<https://www.olsztyn24.com/news/38060-pplk-jan-niemierski-uhonorowany-tablica-upamietniajaca.html>

http://cztery cztery.pl/programy/wikiwyscig/show.php?strona=Jan_Niemierski

https://bazhum.muzhp.pl/media/files/Komunikaty_Mazursko_Warminskie/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1968-t-n3/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1968-t-n3-s451-466/Komunikaty_Mazursko_Warminskie-r1968-t-n3-s451-466.pdf